

हवामान आधारीत कृषि सल्ला
ग्रामिण कृषि मौसम सेवा, ए.एम.एफ.यु., इगतपुरी,
विभागीय कृषी संशोधन केंद्र, इगतपुरी, जि.नाशिक.

दूरध्वनी : ०२५५३ २४४०३२

ईमेल: igatpuri.amfu@gmail.com

१०२) हवामान अंदाजावर आधारित कृषी सल्ला समितीची साप्ताहिक बैठक दि.२४.०३.२०२६

जिल्हा : नाशिक

मागील आठवड्यातील हवामान (१८/०३/२०२५ ते २४/०३/२०२६)							हवामान घटक	पुढील पाच दिवसांचा हवामान अंदाज (२५/०३/२०२६ ते २९/०३/२०२६)				
१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	दिनांक	२५	२६	२७	२८	२९
०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	पाऊस (मिमी)	०	२	०	०	०
३३.०	३३.०	३२.०	३१.५	३२.०	३३.५	३५.५	कमाल तापमान (अं.से.)	३६	३७	३७	३७	३६
१५.१	१६.९	१६.५	१७.७	१८.५	१९.०	१७.४	किमान तापमान (अं.से.)	१९	२०	१९	१८	१७
निरभ्र	निरभ्र	अ: ढगाळ	निरभ्र	निरभ्र	निरभ्र	निरभ्र	ढग स्थिती (आकाश)	अ: ढगाळ	अ: ढगाळ	अ: ढगाळ	निरभ्र	निरभ्र
७२	६८	६५	८०	७२	७४	७५	सकाळची सापेक्ष आर्द्रता (%)	६९	७३	६९	७८	९४
३०	२६	२९	२८	२८	२५	२६	दुपारची सापेक्ष आर्द्रता (%)	३६	३६	३५	३४	३९
३.५	३.८	७.३	४.९	५.६	५.९	४.५	वाऱ्याचा वेग (किमी/तास)	६.५	७.१	१०.२	१०.५	७.२

हवामान अंदाजावर आधारित कृषी सल्ला

पीक	अवस्था	कृषि विषयक सल्ला
हवामान सारांश		पुढील पाच दिवसांचा अंदाज लक्ष्यात घेता नाशिक जिल्ह्यात दि. २६ मार्च २०२६ रोजी तुरळक हलक्या स्वरूपाच्या पावसाची शक्यता आहे तसेच उर्वरित दिवस हवामान कोरडे राहील. आकाश पुढील तीन दिवस अंशतः ढगाळ तसेच उर्वरित दिवस निरभ्र राहील. कमाल तापमान ३६-३७ डिग्री सें. व किमान तापमान १७-२० डिग्री सें. दरम्यान राहण्याची शक्यता आहे. तसेच वा-याचा वेग ६.५-१०.५ कि.मी/तास या दरम्यान राहण्याची शक्यता आहे.
हवामान सतर्कता/इशारा:		इशारा नाही
सामान्य सल्ला		कोबीवर्गीय पिके पुनर्लागवड जमिनीची पूर्वमशागत करण्यासाठी जमीन ट्रॅक्टरच्या साहाय्याने उभी-आडवी नांगरून (अंदाजे ४० सें.मी. खोल) ढेकळे फोडून भुसभुशीत करावी. शेवटच्या कुळवणीच्या पाळीपूर्वी चांगले कुजलेले शेणखत किंवा कंपोस्ट खत ८ ते १० टन (१६ ते २० बैलगाड्या) प्रति एकर या प्रमाणात चांगले पसरून घ्यावे. जमिनीच्या उतारानुसार लागवडीसाठी योग्य आकारमानाचे सपाट वाफे किंवा रुंद सरीवाफे (ठिबक सिंचन असल्यास) तयार करावेत. फुलकोबीच्या रोपांची पुनर्लागवड ४५ सें.मी. x ४५ सें.मी. अंतरावर, कोबीची लागवड ४५ सें.मी. x ३० सें.मी., तर नवलकोल पिकाची लागवड ३० सें.मी. x २० सें.मी. अंतरावर करावी. पुनर्लागवडीपूर्वी कार्बोन्डाइमिड १ ग्रॅम आणि कार्बोसल्फान २ मि.ली. प्रति लिटर पाणी या द्रावणात रोपांची मुळे १५ मिनिटे बुडवावीत. प्रत्येक ठिकाणी एकच रोप लावावे. रोप लावताना शेंडा खुडला जाऊ नये किंवा शेंड्याला कोणत्याही प्रकारे इजा झालेली नसावी. चांगल्या जोमदार रोपाची लागवड करावी, म्हणजे चांगला गड्डा पोसला जाईल व भरपूर उत्पादन मिळेल. रोपांची पुनर्लागवड संध्याकाळच्या वेळी करावी. लागवडीनंतर लगेच पाणी द्यावे.
संदेश		दि.२६ मार्च २०२६ रोजी हलक्या पावसाचा अंदाज लक्ष्यात घेता परिपक्व / कापणी / मळणी केलेले रब्बी पिकांना प्लास्टिक पेपर किंवा ताडपत्रीने झाकावे किंवा सुरक्षित जागेवर साठवणूक करावी.
रब्बी ज्वारी	काढणी / मळणी / साठवणूक	ज्वारीची काढणी म.फु.कृ.वि. राहुरीद्वारे विकसित सुधारित अवजारे फुले ज्वारी काढणी यंत्राने पूर्ण करावी व ८ ते १० दिवस कणसे उन्हात वाळवून मळणी करावी. धान्य उफणनी करून तयार झाल्यानंतर, त्याला साठवणुकीपूर्वी पुन्हा उन्हात वाळवावे. साधारणतपणे ५० किलोची पोती भरून ठेवल्यास, पुढे बाजारपेठेत विक्री करणे सोपे जाते.
रब्बी मका	पक्वतेच्या अवस्था / काढणी	परिपक्व झालेल्या रब्बी मका पिकाचे कणसे खुडून काढावीत. ही कणसे दोन ते तीन दिवस उन्हात चांगली वाळवावीत. त्यानंतर कणसाच्या वरील आवरण काढून मका सोलणी यंत्राच्या (म.फु.कृ.वि. राहुरीद्वारे विकसित सुधारित अवजार) साह्याने कणसातील दाणे वेगळे करावेत. दाण्यांतील पांढरी तुसे, बिट्ट्याचे तुकडे वेगळे करण्यासाठी उफणणी करावी. दाणे चांगले उन्हात वाळवून दाण्यांतील आर्द्रता १२ टक्क्यांपर्यंत ठेऊन साठवण करावी. म.फु.कृ.वि. राहुरीद्वारे विकसित सुधारित अवजारे मका सोलणी यंत्र या यंत्राचा उपयोग मक्याच्या वाळलेल्या कणसाचे दाणे काढण्यासाठी होतो. एक मजूर २०० किलो मक्याची कणसे एका दिवसात सोलतो. हे यंत्र आकाराने लहान व वजनाने हलके असते. हातात सहजपणे धरून फिरवून दाणे काढणे सोपे जाते. यामुळे श्रम कमी होतात. वेळेची बचत होते.

हवामान आधारीत कृषि सल्ला
ग्रामिण कृषि मौसम सेवा, ए.एम.एफ.यु., इगतपुरी,
विभागीय कृषि संशोधन केंद्र, इगतपुरी, जि.नाशिक.

दूरध्वनी : ०२५५३ २४४०३२

ईमेल : igatpuri.amfu@gmail.com

गहू	काढणी / मळणी / साठवणूक	वेळेवर पेरलेल्या गव्हाची काढणी व मळणी पूर्ण करावी. गहू पीक पक्क होण्याच्या २-३ दिवस अगोदर पिकाची कापणी केल्याने गव्हाचे दाणे शेतात झडण्याचा प्रकार आढळत नाही. गहू पिकाची काढणी सकाळच्या वेळेस करावी. गव्हाची मळणी यंत्राच्या सहय्याने करावी किंवा कापणी व मळणी कंबाईन हार्वेस्टर मशीनने करावी. मळणी करतांना दाणे फुटणार नाहीत याची काळजी घ्यावी.
हरभरा	पक्कतेच्या अवस्था / काढणी	हरभरा पिकाच्या वाणांची पक्कतेनुसार काढणी व मळणी पूर्ण करावी. हरभरा उन्हात वाळवून कोरड्या व हवेशीर जागी साठवणूक करावी. पीक ओलसर असताना काढणी करू नये. घाटे कडक वाळल्यानंतर हरभऱ्याची काढणी करून मळणी करावी. यानंतर धान्याला ६ ते ७ दिवस कडक ऊन द्यावे. हरभरा कोठीमध्ये साठवून ठेवावा. त्यामध्ये ५ टक्के कडुलिंबाचा पाला घातल्यास साठवणीमध्ये कीड लागत नाही. हरभऱ्याचे फुले विक्रम, पीडीकेव्ही कनक हे वाण जमिनीपासून दोन ते अडीच फूट उंच वाढणारे असून, घाटे जमिनीपासून एक ते दीड फुटावर लागतात. उंच असल्याने कम्बाईन हार्वेस्टरने पिकाचे कुठलेही नुकसान न होता व्यवस्थित काढणी करता येते. यांत्रिक पद्धतीने काढता येत असल्याने पीक काढणीवरील खर्चात व वेळेत बचत होते.
उन्हाळी भुईमुग	वाढीची अवस्था	<u>पाणी व्यवस्थापन</u> उन्हाळी भुईमुगासाठी ७० ते ८० सें.मी. पाणी लागते. उगवण चांगली होण्यासाठी पेरणीनंतर ४ ते ५ दिवसांनी हलके पाणी द्यावे. त्यानंतर जमिनीच्या मगदुराप्रमाणे ८ ते १० दिवसांच्या अंतराने पाण्याच्या दहा ते बारा पाळ्या द्याव्यात. पीक फुलोरा अवस्थेत येईपर्यंत पाण्याचा काहीसा ताण द्यावा. आन्या जमिनीत घुसण्याच्या वेळी तसेच शेंगा पोसण्याच्या कालावधीत पिकास पाण्याचा ताण पडू देऊ नये. लागवडीसाठी प्लॅस्टिक आच्छादन तंत्राचा अवलंब केल्यास पाण्याची ४० ते ५० टक्के बचत होते. भुईमुगासाठी तुषार सिंचन पद्धत उपयुक्त ठरते. तुषार सिंचनामुळे पाण्याची बचत होते. तसेच पिकाभोवती सूक्ष्म वातावरण निर्मिती होऊन पीकवाढीस उपयुक्त ठरते.
उन्हाळी बाजरी	वाढीची अवस्था	<u>पाणी व्यवस्थापन</u> पेरणीनंतर ४ ते ५ दिवसांनी हलके (आंबवणीचे) पाणी द्यावे. त्यानंतर जमिनीच्या मगदुरानुसार व पिकाच्या वाढीच्या संवेदनक्षम अवस्थेत १० ते १२ दिवसांच्या अंतराने ५ ते ६ पाण्याच्या पाळ्या द्याव्यात. पाण्याची उपलब्धता मर्यादित असल्यास, पहिले पाणी फुटवे येण्याच्या वेळी (पेरणीनंतर २० ते २५ दिवसांनी), दुसरे पाणी पीक पोटीत असताना (पेरणीनंतर ३५ ते ४५ दिवसांनी), तिसरे पाणी दाणे भरतेवेळी (पेरणीनंतर ६० ते ६५ दिवसांनी) द्यावे.
द्राक्षे		<u>क्रॅकिंगची शक्यता</u> काही भागात सध्या काळ्या द्राक्षांची काढणी सुरू आहे. पाऊस झाल्यास काळ्या द्राक्षांच्या मण्यांवर देठाजवळ क्रॅकिंग होण्याची शक्यता असते. पावसाचे पाणी वेलींच्या मुळांजवळ साचल्यास मुळे जास्त पाणी शोषून घेतात. वातावरणामध्ये जास्त सापेक्ष आर्द्रता वाढलेली असल्यामुळे पानांद्वारे होणारे पाण्याचे बाष्पीभवन नेहमीपेक्षा कमी होते. साहजिकच मुळांनी शोषून घेतलेले पाणी मण्याकडे ओढले जाते. पाण्याचा दाब वाढल्यामुळे मण्याला तडा जातो. काळ्या जातीमध्ये काढणीआधीच तडा जाईल याची खात्री नसते. काढणीनंतर बॉक्समध्ये घड बंद केल्यानंतर आतील आर्द्रता वाढते. बॉक्समध्ये मण्यांना तडा जातो. त्यातून रस बाहेर येतो. त्यावर बुरशी वाढून सर्व घड कुजण्याची शक्यता असते. <u>उपाययोजना</u> पाऊस पडल्यानंतर दुपारच्या वेळेस चांगले ऊन पडून बागेत बऱ्यापैकी वारे वाहत असल्यास क्रॅकिंगचा धोका राहत नाही. काही धडपड करण्याची गरज नाही. बागेतील जमीन काळी व पाणी धरून ठेवणारी असल्यास पाऊस येण्याचे लक्षण दिसल्यास बागेत हलके पाणी द्यावे. हलका पाऊस झाल्यास मुळाजवळील जमीन पाण्याने पूर्णपणे संपृक्त होईल इतपत पाणी द्यावे. त्यामुळे मुळे पाणी शोषून घेणे थांबवतील. पाऊस आणि ढगाळ वातावरण जाईपर्यंत मुळांच्या परिसरातील पाणी कमी होऊ न दिल्यास क्रॅकिंगचा धोका कमी होईल. हलक्या जमिनीत हा उपाय मदत करणार नाही. घड ओला असताना काढू नये. बागेत बऱ्यापैकी सूर्यप्रकाश असताना आणि घडावरील दव, पावसाचे किंवा फवारणीचे पाणी संपूर्ण सुकलेले असतानाच घडाची काढणी करावी. क्रॅकिंगचा धोका जास्त वाटल्यास घडांवर कायटोसेन ३ मिली अधिक ट्रायकोडर्मा २.३ ग्रॅम प्रतिलिटर पाणी याप्रमाणे मिसळून फवारावे.

हवामान आधारीत कृषि सल्ला
ग्रामिण कृषि मौसम सेवा, ए.एम.एफ.यु., इगतपुरी,
विभागीय कृषी संशोधन केंद्र, इगतपुरी, जि.नाशिक.

दूरध्वनी : ०२५५३ २४४०३२

ईमेल : igatpuri.amfu@gmail.com

<p>डाळिंब</p>	<p><u>अवकाळी पाऊस,गारपीटग्रस्त बागेचे व्यवस्थापन</u> <u>फुलधारणा,फळधारणेस सुरुवात</u> प्रादुर्भावित, इजा झालेल्या फुलकळ्या किंवा फळे काढून टाकावीत. शिफारशीप्रमाणे फवारणी, अन्नद्रव्य व्यवस्थापन करावे. अधिक फुल आणि फळधारणेसाठी थोडीशी वाट पहावी. समाधानकारक फुले व फळधारणा दिसल्यास शिफारशीप्रमाणे एकात्मिक रोग-कीड व्यवस्थापन करून बहर चालू ठेवावा. अन्यथा बाग विश्रांतीवर ठेवावी. पुढील पीक हंगामासाठी, बहराची तयारी करावी. <u>सर्व फळांचे नुकसान, फांद्या तुटणे/ चिरणे</u> सर्व नुकसानग्रस्त फळे काढावीत. तुटलेल्या, चिरलेल्या फांद्या छाटून बागेबाहेर खड्ड्यामध्ये कुजण्यासाठी टाकाव्यात. छाटलेल्या फांद्या, खोडांवर बोर्डो पेस्ट लावावी. त्यानंतर १% बोर्डो मिश्रणाची फवारणी करावी. खतांचा हलका डोस भरून बागेला विश्रांती अवस्थेत ठेवावे. पुढील बहराची तयारी करावी. <u>लिंबू आकाराची फळे</u> ७५% फळांचे गारपीट, पावसामुळे नुकसान झाले असल्यास झाडावरील सर्व फळे काढून टाकावीत. शिफारशीप्रमाणे पुढील बहराची तयारी करावी. २५% किंवा कमी प्रमाणात फळांचे नुकसान झालेले असल्यास बाधित फळे काढून टाकावीत. शिफारशी प्रमाणे फवारणी अन्नद्रव्य व्यवस्थापन करावे. <u>तोडणी साठी तयारफळे</u> गारपीटीमुळे फळांना इजा झालेली असल्यास बोरिक ॲसिड २ ग्रॅम प्रति लिटर पाणी याप्रमाणे संरक्षणात्मक फवारणी घ्यावी. तोडणीसाठी तयार, न कुजलेल्या फळांची काढणी करावी. ती तात्काळ विक्रीसाठी पाठवावीत. चिरलेली, नुकसानग्रस्त, कुजलेली फळे एकत्रित करून कंपोस्ट खड्ड्यात टाकावीत. <u>विश्रांती अवस्थेतील बाग</u> सर्वनुकसानग्रस्त, तुटलेल्या, चिरलेल्या फांद्या छाटाव्यात. बागेबाहेर खड्ड्यामध्ये कुजण्यासाठी टाकाव्यात. छाटलेल्या फांद्यांना, खोडांवर बोर्डो पेस्ट लावावी. त्यानंतर १% बोर्डो मिश्रणाची फवारणी करावी. विश्रांती अवस्थेत खत व्यवस्थापन केले नसल्यास खतांचा डोस देऊन घ्यावा. शिफारशी प्रमाणे विश्रांती अवस्थेतील एकात्मिक रोग-कीड व्यवस्थापन करावे.</p>
<p>आंबा</p>	<p><u>हवामान बदलाच्या काळात अन्नद्रव्य व्यवस्थापन</u> हवामान बदलाला आंबा अत्यंत संवेदनशील आहे. तापमान, आर्द्रता, ढगाळ वातावरण, अवकाळी पाऊस किंवा वाऱ्यांतील बदलांमुळे फुलोरा, फलन व फळगळ यावर थेट परिणाम होतो. ताणाच्या अवस्थेत अन्नद्रव्य वहन व प्रकाश संश्लेषण कमी होऊन फुलांची तसेच फळांची गळ होते. पालाश अन्नद्रव्य ताण सहन करण्यासाठी महत्वाचे आहे. यामुळे फूल, फळ टिकते. बोरॉनमुळे पेशीभिंती मजबूत करून ताणातही फलनास मदत होते. मॅग्नेशियममुळे ऊर्जा निर्मिती टिकते. जस्त, तांबे व मॅंगनीज एन्झाईम क्रियांना चालना देते. ढगाळ हवामानात पालाश आणि मॅग्नेशियम तसेच सूक्ष्म अन्नद्रव्यांची पानांवरील फवारणी उपयुक्त ठरते. झाडाची मुळे नीट काम करत नसतील तर जमिनीतून पोषण उशिराने मिळते. ताणाच्या काळात फवारणीद्वारे पोषण हा सर्वात जलद व सुरक्षित पर्याय ठरतो.</p>
<p>कांदा</p>	<p><u>चांगल्या कांदा साठवणुकीसाठी काढणीपूर्व व्यवस्थापन</u> <u>जातीची निवड</u> खरिपात तयार होणाऱ्या जातींचा कांदा एक महिन्यापेक्षा जास्त टिकत नाही. रब्बी (उन्हाळ) हंगामात तयार होणाऱ्या जातींचे कांदे पाच महिने साठवणीत टिकतात. त्यातही जातीपरतवे बराच फरक पडतो. एन २-४-१, ॲग्रीफाऊंड लाईट रेड, अर्का निकेतन या जाती सहा महिने साठवणीत विशेष घट न होता चांगल्या टिकू शकतात. भीमा किरण, भीमा शक्ती या नवीन जातीदेखील साठवणीत चांगल्या टिकतात. <u>खते आणि पाणी नियोजन</u> खतमात्रा, प्रकार तसेच पाणी नियोजन यांचा साठवणीवर परिणाम होतो. शक्य होईल तेवढे नत्र सेंद्रिय खतामधून द्यावे. सर्व नत्र लागवडीनंतर दोन महिन्यांच्या आत द्यावे. उशिरा नत्र दिल्यास माना जाड होतात, कांदा टिकत नाही. पालाशमुळे साठवणक्षमता वाढते. रब्बी कांद्यासाठी पालाशची मात्रा वाढवावी. गंधकासाठी अमोनियम सल्फेट, सल्फेट ऑफ पोटॅश किंवा सिंगल सुपर फॉस्फेटचा वापर केल्यास गंधकाची गरज आपोआप पूर्ण केली जातेय परंतु अलीकडे संयुक्त दाणेदार खतांचा वापर होत असल्यामुळे त्यातून फक्त नत्र, स्फुरद व पालाश हीच अन्नद्रव्ये मिळतात. म्हणून गंधकासाठी गंधकयुक्त खत लागवडीपूर्वी देणे साठवण चांगली होण्यासाठी आवश्यक आहे. पाणी देण्याची पद्धत, पाण्याचे प्रमाण याचा परिणाम साठवणीवर होतो. कांदा पिकाला पाणी कमीय परंतु नियमित लागते. कंद पोसत असताना एकाचवेळी भरपूर पाणी दिल्यास माना जाड होतात. जोडकांद्यांचे प्रमाण वाढते. काढणीअगोदर दोन ते तीन आठवडे पाणी बंद करावे.</p>

हवामान आधारीत कृषि सल्ला
ग्रामीण कृषि मौसम सेवा, ए.एम.एफ.यु., इगतपुरी,
विभागीय कृषि संशोधन केंद्र, इगतपुरी, जि.नाशिक.

दूरध्वनी : ०२५५३ २४४०३२

ईमेल : igatpuri.amfu@gmail.com

टोमॅटो	<p>उन्हाळी टोमॅटो पुनर्लागवड शेतामध्ये सन्या पाडून जमिनीच्या उतारानुसार वाफे तयार करून घ्यावेत. टोमॅटोची रोपे तयार झाल्यानंतर लागवडीच्या वाफ्यांना आठवड्यापूर्वी पाणी देऊन वाफसा स्थिती ठेवावी. लागवडीच्या दिवशी वाफ्यांना पुन्हा पाणी द्यावे. वाफ्यांमध्ये पाणी असतानाच ओल्यातच रोपांची लागवड करावी. पुनर्लागवडीपूर्वी रोपवाटिकेमध्ये साधारणतः एक आठवडा अगोदर पाण्याची मात्रा हळूहळू कमी करावी. म्हणजे रोपे कणखर होतात. लागवडीसाठी वाफ्यातून रोपे काढण्यापूर्वी एक दिवस आधी वाफ्यांना पाणी द्यावे. त्यामुळे रोपांची मुळे न तुटता रोपे सहज निघतात. पुनर्लागवडीसाठी २५ ते ३० दिवसांची, १० ते १५ सें.मी. उंच व साधारण ६ ते ८ पाने असलेली रोपे निवडावीत. लागवडीसाठी योग्य वाढीची सशक्त रोपे निवडावीत. मरगळलेली, इजा झालेली, मुळे कमी असणारी, वाकडे व पातळ खोड असणारी तसेच रोगट रोपे पुनर्लागवडीसाठी वापरू नयेत. पुनर्लागवडीपूर्वी रोपांची मुळे इमिडाक्लोप्रिड (१७.८ एसएल) ४ मि.ली. अधिक मेटॅलॅक्झिल एम (३१.८ इएस) ६ ग्रॅम किंवा कार्बेन्डाझिम १० ग्रॅम प्रति १० लिटर पाणी या द्रावणात १०-१५ मिनिटे बुडवून घ्यावीत. नर्सरीमधून आणलेल्या रोपांच्या ट्रेमध्येच वरील द्रावणाची आळवणी करावी. दोन रोपांत साधारण ३० सें.मी. आणि सरीत ९० सें.मी. अंतर ठेवून टोमॅटो रोपांची लागवड करावी. रोपे लावताना रोपांच्या खोडावर दाब देऊ नये. नाजूक खोड ताबडतोब पिचल्याने अशी रोपे नंतर दगावतात. लागवडीनंतर दुसऱ्या किंवा तिसऱ्या दिवशी आंबवणीचे पाणी द्यावे. लागवडीनंतर दहा दिवसांनी मेलेल्या रोपांच्या जागी नवीन रोपे लावावीत. रबी हंगामातील टोमॅटो पीक फुलोरा अवस्थेत असल्यास खुरपणी करून शेत स्वच्छ करावे व खताची मात्रा द्यावी. टोमॅटो पिकास आधार देण्याचे काम पूर्ण करावे.</p>
पशुधन (गाय, म्हैस)	<p>पावसापासून पशुधन व कुक्कुटपक्ष्यांचे साठवलेले पशुखाद्य, चारा व कडबायाचे प्लास्टिक/ ताडपत्रीने झाकून संरक्षण करावे. दुभत्या चांगल्या गाई, म्हशींची निवड नवीन दुभत्या गाई-म्हशी विकत घेताना तिचे सुरू असलेले वेत, रक्तातील विदेशी जातीचे प्रमाण, सध्याची आरोग्य स्थिती, स्थानिक वातावरणाशी जुळवून घेण्याची क्षमता, मागील नोंदीची विश्वसनीय माहिती हवी. जातिवंत गाय, म्हैस दूध धंद्यासाठी फायदेशीर असते. जास्त दूध देणाऱ्या गाई, म्हशींना संतुलित पशू आहार, बायपास फॅट इत्यादींचा वापर करून त्यांच्याकडून तिच्या क्षमतेएवढे दूध उत्पादन मिळवता येऊ शकते. जातिवंत गाई, म्हशी गोठ्यात तयार करण्यासाठी पाच वर्षांचा आराखडा तयार करावा.</p>
शेळी	<p>मार्च व एप्रिलमधील शेळ्यांतील व्यवस्थापन चार आठवड्यांच्या पिलांचे आंत्रविषार व टिटॅनसचे लसीकरण करावे. चार ते सहा आठवड्यांच्या पिलांना कानाला बिल्ले मारावेत. विलेल्या शेळीला विल्यानंतर चार आठवडे खुराक सुरू ठेवावा. करडे शेळीच्या मागे फिरायला लागल्यावर (चरणे सुरू केल्यावर) त्यांचे जंत निर्मूलन करावे.</p>
मेंढी	<p>मार्चमधील मेंढ्यांतील व्यवस्थापन मेंढ्यांना आंत्रविषार रोग नियंत्रणासाठी लसीकरण करावे. लोकर कातरणीनंतर दोन आठवड्यांनी मेंढ्यांना गोचिड नाशकाच्या द्रावणाने धुवावे.</p>
कुक्कुटपालन	<p>तापमानाचा कोंबड्यांवर होणारा परिणाम कोंबड्यांना आपल्यासारखे शरीराचे तापमान नियंत्रित करता येत नाही, कारण त्यांच्या शरीरामध्ये घामग्रंथी नसतात. इतर पाळीव प्राण्यांच्या तुलनेत कोंबड्यांचे सामान्य शरीर तापमान मूलतःच अधिक (१०३ ते १०७ डिग्री फॅरनाईट) असते. कोंबड्यांच्या योग्य वाढीसाठी १८ ते २१ अंश सेल्सिअस तापमानाची आवश्यकता असते परंतु ते २८ ते ३० अंश सेल्सिअस पर्यंतचे तापमान सहन करू शकतात. त्यांच्या उत्पादनात फारसा फरक पडत नाही. परंतु ३० अंश सेल्सिअसच्या वर तापमान गेल्यास त्यांचा त्यांच्या उत्पादन आणि प्रजोत्पादनावर विपरीत परिणाम होतो. बाह्य तापमान ३५ अंश सेल्सिअसच्यावर गेल्यास प्रति अंश तापमान वाढीने ५ टक्के उत्पादन घट होते.</p>

स्त्रोत :

- हवामान पूर्वानुमान : प्रादेशिक हवामान पूर्वानुमान केंद्र, मुंबई.
- मागील हवामान : ग्रामीण कृषि मौसम विभाग वेधशाळा विभागीय कृषि संशोधन केंद्र, इगतपुरी, जि. नाशिक.

ठिकाण : विकसंके, इगतपुरी
दिनांक : २४.०३.२०२६

स्वाक्षरीत/-
प्रमुख अन्वेषक, ग्राकमौसे, ऐएमएफयु,
इगतपुरी
तथा सहयोगी संशोधन संचालक,
वि.कृ.सं.के., इगतपुरी, जि. नाशिक